

V torek, četrtak in soboto
izhaja in volja v Mari-
boru brez posiljanja na
dom za vsa leta 5 gl. — k
za pol leta 4 „ — „
za četrt leta 2 „ 20 „

Po pošti:

Za vse leto 10 gl. — k,
za pol leta 5 „ — „
za četrt leta 2 „ 60 „

Vrednisto in opravnstvo
je v gospodskih ulicah
(Herrngasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznani:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskane 1krat
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat.
veče pismenke se plaču-
jejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati
kolek (štampelj) za 30 k.

Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 70.

V Mariboru 15. septembra 1868.

Tečaj I.

Nekaj besedi zastran postave o ravnopravnosti slov. jezika v javnih šolah in uradnih na Kranjskem.

(Konec.)

Peti, in kakor se nam zdi, najvažnji §. se glasi tako-le: „Določba prejšnjega paragrafa (§. 4.), kolikor še ni že zdaj v djanji, naj se izvršuje tako, da se v bližnjem šolskem letu prvi razred in s tem napredujoč v prihodnjih letih viši razredi po tem načinu uravnajo.“

Tukaj pa dosega pogubna naša slovenska pohlevnost in zadovoljnost z malim najvišjo stopinjo! Tedaj samo v prvem razredu se bo slovenščina začela in „napredujoč“ (?) bomo imeli svoj slovenski jezik na gimnazijah še le čez 8 let! To se pravi trdno stati za pravice in spoštovanje tega, kar nam je drago, za naš jezik? „Za uradnika, duhovnika, obrtnika, učenika, zdravnika“ nam je po sporočilu našega jezika treba, pa še le mladi ljudje čez osem (ali celo 12) let bodo slovenski izšolani? Naši profesorji, ki bi z navdušenjem in veseljem prevzeli uk v domačem jeziku, ti vrli možje si kruh služijo na Hrvaškem, na Lahih, na Nemcih. Učitelj nam ne manjka. Knjig nam ne bo manjkalo, samo izrečeno naj bo, da se bodo rabile. Kje so tedaj vzroki, da bomo narodno stradali še 8 let? Slovenščino tirjamo, plavanje tirjamo, pa zahtevamo, da se nam priliva le počasu in počasu samo malo plitve vode, kjer se ne bo moglo koj plavati učiti!

Možato, in v svesti, da pravično stvar zahtevamo, naj se po prenašalci prejšnjega paragrafa tudi ta spremeni tako, da se ko v prvem letu začne na vsi gimnaziji in realki kolikor največ mogoče predmetov v slovenščini učiti; naj se nemudoma odpravijo tuji nemški pedantje, ki naš jezik zasramujejo, iz naših gimnazij, ter naj se nadomesté z domačini, katerih nam ne manjka, ki so možje pravega sreča za naš dom in možje vednosti, kakor morajo biti. — Če se ne bomo pogumno oglašali sami za svojo pravdo, drugi se baš ne bodo; če pa poguma nimamo in smo vedno le ponižni in ponižni, znali nas bodo od leta do leta ob steno pritiskati in za geslo bomo imeli ribniško: „trpi grba! trpi grba!“ kakor je ondanšnji dopisnik iz Ljubljane v „Slov. Narodu“ dobro rekel.

Predno prehajamo do drugega dela „ravnopravnosti“ slov. jezika, namreč kar se tiče uradnih, bodi nam dovoljeno, da tu ponavljamo misel, katero je „Slov. Narod“ že večkrat kot eno vodilnih načel vsega našega narodnega delovanja povdarjal. Ako hočemo namreč, da se vstopimo kot slovenski narod v častno in samosvestno na javni oder, ako hočemo, da naše narodno gibanje ne bode postalo s časom le lepo dušno sanjarenje po tem, kar je nam doseči, temuč da s časom z navdušenjem in s splošno narodovo močjo stojimo za svojo reč in krepko v bran svojim nasprotnikom: treba nam naravno šole. To je tedaj naglavnejša tirjatv, katero moremo in moramo staviti. Ako imamo dobre narodne šole, dobili bomo ljudi in moči, in vse drugo potem, če se nam še tako odhaja, mora priti. Narod je treba podučevati, dramiti. Kar pa bo ves podučen in vzbujen narod kot svojo tirjatev, od ktere se ne odstopi, na zastavo zapisal, to bode dosegel. Bodimo po šolah dobri, ne polovični Slovenci, potem bomo dobri Slovanje in kot Slovanje v svojih tirjativah ne bomo nikdar sami, ni dokler nam potrebna Avstrija obstaja, niti ne potem, če se nesreča pripeti, na katero nam v strašilo Kaiserfeld kaže. — Toraj, slovenski poslanci, dajte nam šole cele, ne krajšajte „za zdaj“ pravice, ki je pogoj razcveta našega narodnega življenja, ne imejte za našo bodočnost kvarnih, samo nasprotnikom služočih oziror, ne polovičite!

Kaj mislimo o slovenščini v javnih uradih č. bralec že vé, ako konsekvence iz tega poteza, kar smo izrekli o slovenščini v šolah. Ponižnost se nam zdi tudi tukaj škodljiva. In predno svoje misli razsnujemo, kazati nam je na mišljenje in izjave prostega naroda. Dva tabora že sta enoglasno in brez pridržkov izrekla, da mora v uradih veljati slovenski jezik. Koder koli hodite po Slovenskem in če poznate ljudstvo, vzlasti tisti del, ki je jel današnje borbe in razmere spoznavati, očito vam je, da se izrekuje in pritrjuje: kar veljajo drugod doma drugi narodi, to moramo veljati doma mi. Ni toraj vseskozi prav, temuč enostransko je, ako se mi, zahtevaje svoj jezik v uradnje svoje dežele, stavljamo preveč na stališče potrebe. Potreba in sveta naravna pravica! Ne samo, ker nam je raba slovenskega jezika v uradnih od sila potrebna, temuč tirjati jo moramo tudi, ker hočemo, da se naš jezik v našem domovanju v čisljih ima in ne stavi za tujim, še toliko literaturo imajočim.

Za tega delj nismo, in noben samosvesten Slovenec ne bo zadovoljen s tem kakor deželni odbor začenja svoje sporočilo. Tam se pravi: „Kar se tiče rabe slovenskega jezika v javnih uradnih, obsega ta načrt ono okrožje uradniških opravil, kadar gosposke bodi-si z besedo bodi-si s pismom stopajo v dotiko z ljudstvom“. Kaj se to pravi! Namestu da bi se reklo: Na Slovenskem Kranjskem je slovenski jezik izključivo uradni jezik, — pravi se tu: da je za tačas, kadar uradnik v dotiko z ljudstvom pride. Od zdaj je bil naš jezik le za „ljudstvo“ — zdaj posiljod pa mu moramo v vsacem krogu časten prostor dobiti. Odbor naj bi se bil bolj varoval, tak, po nekem aristokratizmu dišeč stavek v poročilo postaviti.

Načrt II. dela postave (namreč zastran javnih uradov) si, skoro bi

djali, prizadeva, da bi bil soroden tistim znanim pa neplodnim ukazom in ukažekom, ki so šli med slovenske uradnike, pa so imeli stranska vrtica kakega „nach möglichkeit“ — „nach thunlichkeit“ in so bili prezirno v temne kancelijske predele obsojeni.

Paragrafa 7. oddelek a) pravi: „Slovenske vloge naj se vselej rešujejo v slovenskem jeziku“. To ni nič! Postava naj apodiktčno govori! Znano je, da se naš kmet uradnika nekako boji, znano je, da misli, ka bo laglje pravdo dobil, če sodniku tako vlogo dá, kakor jo ta rad vidi, znano je, koliko imamo zakonitih pisarjev po deželi (izgnanih kancelistov, starih kaj šolanih vojakov itd.), ki kmetom nemške vloge delajo. In med našimi advokati in notarji (eksemplari odliosa) jih imamo mnogo, ki se starega kopita drže. Ti bodo naprej delali kakor dozdaj nemško in na nemške vloge ne bo treba slovenskega jezika. Zakaj se postava vsemu temu in družemu enacemu ne ogne z določnim §. „Na slovenskem Kranjskem je uradni jezik izključivo slovenski in vloge se rešujejo slovenski“. V tem, bolj določnim smislu izrečen §. bi se ne dal ni sofistično viti in raztezati, niti bi se uradnik ne mogel odtezati svoji dolžnosti. V tem smislu izrečena postava, bi bila bolj vredna svojih stvarnikov, borilcev za narodne pravice.

Odstavka b in c tega paragrafa sta, da si se iz stilistike ne vidi posebna juristična modrost (na primer, v obeh se govori o „slovenskih ljudeh“) povprek precej sorodna tistim postavam, ki se dajo raztezati ali krčiti kakor jih ravno uradništvo rabi. Mi mislimo, da v taki, za nas prevažni zadevi nikakor ni bilo prav, držati se prestrogo pravila, da mora postava kratka biti. Bolje, da je določna, bolje, da se ne da ni od uradnika ni od stranke razlagati tako ali tako, temuč da se vsaj do važne posameznosti imenuje in določi ter pové, na pr., o sodnijah malo več kakor „sodne reči v civilnem kakor kazenskem postopu.“

Nekaj je, česar v tem načrtu postave zastran javnih uradov zelo pogrešamo in brez česa nima cela postava prave podloge, in to je vprašanje kako se more, in kako se bode izvrševala. Zastran šol se pač pové, da ima da se bližnjim šolskim letom v veljavo stopiti, tu pak se samo izreče v §. 9. da se „ministrom, katerih se dotiče, nalaga izvršilo te postave“. Ali mi mislimo, da mora že postava sama v posebnem paragrafu skrbeti, da se bo mogla dejansko izvrševati. Kajti, kaj je glavni zadržek, da so naši uradniki večni nasprotniki vpeljave slovenskega jezika, kaj je vzrok, da so tisti vladni ukazi, ki jih na papirji že imamo, imeli svoje „nach möglichkeit“ in so se zato prezirali, — če ne to, da ti uradniki, viši in nižji, povprek ne znajo našega jezika pisati, če ga tudi že govoré. To so možje, ki so do zdaj že dva velika slov. tabora na noge spravili, tudi spoznali, in zato so tirjali, da se postavi nemudoma vsem uradnikom obrok pol leta, da se jezika dobro naučé, da se komisija postavi, ki bo po tem času uradnike izprašala, ali so zmožni na Slovenskem uradovati, ali ne. V tej reči ima načrt postave prazno mesto, ki se more dopolniti, sicer bode vkljub vsem postavam uradnik djal, jaz ne znam, torej ne morem. Le s postavo prisiljen se bo učil; kajti resnično je, kar je eden govornikov v ljutomerskem taboru o tej zadevi dejal: za svoj kruh stori človek, zlasti pa uradnik vse, kar more. Priden in voljan človek se v pol leta nauči tuj jezik, nika da bi se domačega, materinega pravilno pisati ne naučil, tem laglje, ker oblike našega pravopisa nikakor niso tako komplicirane, kakor družih jezikov, temuč imajo ozko sistematično zvezo med seboj.

Na dalje se bojimo, če po celem pregledamo, skromno in bojazljivo kratki drugi del načrta za postavu, da tolmačem vendar še ni popolnoma pot v naše sodnije zaprta. Zakaj dalo bi se besedam te postave, če taka ostane, zadostiti (pravimo besedam, ker poznamo svoje papenhajmerje po uradih) a kot posrednik, izvrševalec te postave bi bil tolmač in ne neposredno sodnik sam.

Na odboru, ki zdaj to stvar pretresuje, na slovenskih poslancih v kranjski zbornici, ki bode v posvet in potrjenje dobila to postavu — na teh je, ali bodo hoteli ali ne bodo hoteli biti celi Slovenci in tirjati cele pravice Slovincem. Ako so že v državnopravnem vprašanju tako boječi, da jih celo slovanski humoristični listi slikajo kot speče enako kralj Matijaževi vojski v koroških gorah, naj nam vsaj tu v narodnih rečeh enkrat pokažejo energično možato stopinjo. Minila je doba, ko se je počasi daleč prišlo! Danes mora hitro koračiti, kdor hode dohajati sopotnike od istega cilja; kdor vedno in vedno oprezova, tega pusti čas za seboj in pešljivcu se bode klicalo: sero venientibus ossa! (kdor se zakešni, dobi samo kosti!)

Iz deželnih zborov.

Govor poslanca Hermana v deželnem zboru štirskem proti adresi.

Po tem kar smo ravnokar slišali in kakor pripoveduje adresa, bili bi svobodni, prav svobodni in srečni. Temu nasproti drugega ne rečem kakor: Čem glasneje se svoboda obeta, tem bolj se proti njej greši. Jaz si bom dovolil, gospoda moja, pokazati Vam reči od celo nasprotne strani.

V avstrijski državi biva mnogo ljudstev. Ko so se različne dežele in ljudstva zaporedoma vladarski rodovini habsburški podvrgla, niso tega sto-

rila brez pogojev in pogodb, ktere so zdaj njihove deželne pravice; tako so si zavarovali svoje individualitete in lastni život; vsa slava, vse blagostanje, vse spominske stavbe, vse rodoljubje z njegovimi velikimi čini, vsi sijajni spomini spadajo v avtonomno dobo teh dežel, in Avstrija je pri taki deželni zvezi — adresa bi rekla: pri taki „smeli državni snovi“ — srečno premagala največje nevihte in nevarnosti. Te dežele in ljudstva in tedaj tudi država sama je jela pešati, ko je hotel vse pod eno oedo spraviti absolutizem, ki je vsegdar centralisator in v nobeni stroki človeške delavnosti ne trpi samostojnosti.

Centralizem in njegova slaboglasna sistema sta bila državo tako ob nič dela in vse človeško delovanje tako ustavila, da bo treba največjega prizadevanja, združenja in približevanja, predno bomo mirno uživali dobrote omike in ustavnih pravic.

Nepreklicljiva oktobrska diploma priznava na zgodovinskem pravu stoječo individualiteto posameznih kronovin in dežel, jim daje najširšo avtonomijo in stavi poročstvo za varnost in moč državo le v one pravne naprave, ktere enakomerno odgovarjajo zgodovinskemu pravu in djanjskim različnostim med posameznimi kronovinami in deželami, kakor tudi tirjatvam njihne nerazrušljive čvrste zveze. Gospoda moja, to bi bila ona „smela državna snov“, na katero kaže adresa.

To oktobersko diplomu, ki je precej natanko izrekala, kako bi morala biti Avstrija kot država osnovana, dela je ob moč centralizajoča, vsiljena, nepremenljiva februarška ustava, ktera je deželno avtonomijo skrčila in strogo deželne zadeve prepustila razsodbi državnega zbora, čegar po umetnih volilnih redih stvorjena nemška večina ni poznala potreb družih narodov in jim ravno nasprotno ravnala.

Veliko veselje je bilo tedaj, kakor zdaj zaradi decemberske ustave med nemško svojbino (coterie), ki je krmilo v roke dobila in čez žalost in proteste družih narodov ravno tako brezozirno in neusmiljeno na dnevni red prestopala, kakor zdaj. Kakor zdaj decemberska ustava, tako je bila tedaj februarška ustava rešiteljica in sreča, in le z mezincem se je dotakniti, bilo je toliko kakor razpad Avstrije, kakor zaničevanje postave. Tudi takrat je bilo „gorje zmaganim“ in siloma se je ustava izvrševala kakor zdaj; tudi februarško ustavo so hoteli oživotvoriti z zapori, s časnikarstvom, ktero so stiskali, s silo, z razpuščenimi deželnimi zbori in posadnim stanjem, kakor zdaj hočejo oživotvoriti liberalno ero, in skladavec predstojee adrese je podpiran od deželnega zbora takrat ogersko državno pravo ravno tako zanikoval ter kot ničlo in neveljavno izrekal, kakor zanikava dandenes česko državno pravo. Ravno to nam daje upanje, da bo skladavec nekdanj tudi še priznal česko pravo.

Gospod poročevalec je govoril o strohnelem državnem pravu českem; jaz si bom dovolil pokazati Vam samo en izgled: Gospoda moja, za dobro pravo Augustenburžana ste, dasiravno ima Nemčija že več knjezov kakor celi svet (smeh), preiskavali stare arhive in nabirali adrese; dobro državno pravo česko pa Vam je strohnelo!

Gospoda moja, takrat ste tudi dvalizem imenovali smelo državno snov, kakor imenujete dandenes federalizem. Toliko časa je vpila advokatovsko-birokatična ustavna stranka v državnem zboru: „Avstrija smo mi“, dokler so jej Magjari v lase skočili; ona se je vdala čes: „Ako ne moremo gospodariti po vsej Avstriji, gospodujmo vsaj v eni polovici!“ To je pa, se je vpilo, le pomirje z Ogorsko, le z Ogorsko.

Za očetom nemogočega februarškega patenta pa je prišel mož, ki si je zapisal na svojo zastavo pomirje z vsemi narodi, ki je pot odprl do porazumljenja in prepustil pomirje z Ogorsko ravnopravni sodbi družih narodov.

Gospoda moja, zastoj je bilo, da je bil septemberski manifest zaradi svojih pravnih načel splošno pomirljiv (ugovarjanje), da je manifest zupanje v Avstrijo na novo zbudil, da ga je velika večina avstrijskih narodov zadovoljna sprejela (Živo ugovarjanje) Da! (Sme.)

Zastoj je bilo, da je bilo Belkredijevo ministerstvo preblogo, da bi bilo s tiskovnimi pravdami preganjalo februariste, in da je za njegovih časov imel tisk dejansko največjo svobodo; zastoj, da si je Belkredijevo ministerstvo pošteno prizadevalo državno gospodarstvo v red spraviti, davke znižati in da je bilo državnim upnikom pravično celo med vojsko, ktero je od svojih sprednikov podedovalo; zastoj, da je hotelo kači birokraciji glavo streti in ljudstva z avtonomijo blagostno osrečiti; zastoj, da je najstrastnejše adrese februarških deželnih zborov presvitlemu cesarju predložilo.

Gosp. Beust pa najkrotkejših, najbolj opravičenih in najbolj loyalnih (postavnih) adres federalističnih deželnih zborov cesarju ni predložil, ampak je deželne zbore razpusil — zastoj! Prijatelji ustave, ktera se je bila ustavila (sistovala), ministerstvu niso mogli nikdar opustiti, da jih je razkropilo in ob gospodarstvo delo. In na vse pretege so začeli ti nasprotniki pomirjenja z vsemi ljudstvi zvoniti plat zvona s tem razkazajoči, da mora v Avstriji le njihova volja veljati in da jim je Avstrija in njihovo gospodovanje neločljivo zvezano. Še zdaj se niso tako imenovani liberalci tega strahu znebili, kakor smo denes videli, in ne bi bil liberalci, kdor bi ne vrgel vsaj en kamen na to ministerstvo, kakor bi tudi on ne bil liberalci, kdor bi cerkvene oblasti in cerkvenih oblastnikov ne grdil; kdor bi tega ne storil, ne bil bi liberalen kulturovec, ne korakal bi pred civilizacijo in liberalci bi vendar vsakod rad bil (Nemir).

Da bi javno mnenje nase natvezli, da bi kot liberalci veljali in pred civilizacijo koračili, skupali so versko vprašanje iz tal in uničiti konkordat ter vpeljati civilni zakon je bil začetek in neovrgljiv dokaz svobodomiselnosti.

Po Kraljevem Gradcu, kamor nas je peljala nesrečna politika nemška, ki nas je stala vsako leto 30 milijonov, izpehali so Avstrijo iz Nemčije in avstrijski narodi, ki se bogme zaradi tega niso mogli pritoževati, menili so, da se bo enkrat tudi že v Avstriji razvedrilo in da se bo končno pričela in vtrdila avstrijska politika, politika vseh in za vse narode. Le prehitro se je pokazalo, da je bilo to upanje prazno. Dobili smo državnika ptujca — žalibože nam dohajajo naši državniki zmerom le po istem vetru — državnika,

ki Avstrije ni poznal. Temu je veljalo izgubo poravnati, in stare uplive zopet pridobiti; zatorej je morala priti zveza s Francijo, različne poskušnje v južni Nemčiji, zatorej se je bilo treba z Ogorsko tudi pod kupom pobotati, državo razpolovičiti, zapadno polovico centralizovati, na videz liberalizovati, germanizovati in antikonkordovati (sme), da bi tako mogli državo očiščeno od Slavizma v liberalnem svitu Nemčiji ponuditi — tako se bo godilo, g. m. (sme) — tisti Nemčiji, v ktero zdaj čez okno lezemo, ko so nas bili čez duri izpahnili (sme).

Avstrijski Slovani bi imeli pri tem početji častno nalogo Nemčiji na čast, ali raje bi rekel Nemčiji v veliko sramoto in kletev, svoje kosti na nemška bojišča polagati.

Pametni može pravijo, da te politike v Avstriji ne po prej konec, predno ne doživimo, da se bomo drug drugega čez okna metali ali še kaj hujega.

Kar se ni dalo kriviti, to so razlomili in Slovanom se je skazala posebna beustovska ljubav, morali so na steno, nemška in magjarska stranka pa je pomagala. Deželnim zborom so vado nastavljali, jih strahovali, razpuščali, k umetnim volilnim redom so pripregli neslišano vladino siljenje (presijo), ljudski voditelji so morali iz dežele, ljudski uradniki in učitelji so prišli ob službe, zvesto Hrvaško so predali, stvarjale so se umetne večine, in tako se je — na levi in desni ljudstva v obraz zasmehovaje — v divjem direndaji proti pravi ljudski večini in volji podilo v državni zbor, ki ni imel nikakoršne pravne podlage več, ker so bili februaristi priznaje ogersko ustavo sami zapustili februarško ustavo, ktero jim je toliko rabila za agitacije.

Priznanje ogerske ustave ni podlo samo osnovno postavo o državnem zastopu, ampak tudi deželna ustanova (statute) in tudi naš deželni zbor je je brez postavne podlage (ugovor, klici: odstopiti). Državni zbor je postal ustavodejen zbor (konstituante), a ni imel zato nikakoršnega postavnega mandata; državni zbor in vse, kar je on stvoril nima postavne veljave, vse to je le parlamentarno vsiljeno; državni zbor nima nikakoršne postavne zveze s preteklostjo, kakor to, da so zopet februaristi v njem sedeli. (Ugovor.) V državnem zboru ni bil zastopan česko-moravski narod; ustavil se je bil izvanredni državni zbor, v kterega je narod česko-moravski vstopiti hotel, da bi roko v pomirje ponudil; v tako imenovani ustavni državni zbor so ga bili sicer povabili, a ne da bi se posvetoval o podlagah, na kterih naj bi stalo avstrijsko pravo; ne, te podlage je ministerski reskript 4. februarja s kratka vsilil, pokorščine so hoteli ne svetov. (Konec prih.)

10. seja deželnega zbora kranjskega 11. sep.

(Izv. sporočilo.)

Dnevni red: 1. Poročilo finančnega odbora o porabi Glavarjeve ustanove. Vsi nasveti odborovi se potrdé.

2. Poročilo istega odbora o prejemu nekterih ustanov v deželno oskrbovanje. Tu se je vnelo nekoliko besedovanja, ker je odbor svetoval, naj bi 5% vseh ustanovnih dohodkov teklo v deželno blagajnico, da bi se s temi % nekoliko poravnali stroški za oskrbovanje; posebno je ugovarjal posl. Kaltenegger tacemu odbijanju od dohodkov in tirjal naj bi se brez plačila oskrbovalo. Ti % bi znašali 1000—1050 gl. na leto. Dr. Costa je za pobiranje takega odškodovanja. Če ga dozdaj vlada ni pobirala, našla je svoj račun v kolekih, sicer je pa tudi ona hotela tirjati nekoliko %. Tudi ne bo to tistim v kvaru, kterim se bodo ustanove podelevale, ker se bodo % le tedaj dejansko jemali v deželno blagajnico, ko bo ravno ustanova brez vžitnika. Tudi Kromer se slaga s Costem čes da moramo pametno gospodariti. Deželni predsednik Conrad želi, da bi se dotični nasvetov oddelek natančneje formuliral. To se zgodi in vsi nasveti odborovi se tudi pri 3. branji potrdé.

3. Podpiranje nasveta, kterega je stavil dr. Bleiweis in tovariši, naj se tako spremeni in popravi §. 87 srenjskega reda ljubljanskega od 9. junija 1850, da sme župan take srenjske odbornike, ki bi neredno obiskavali zastopove seje, kaznovati z globo do 20 gl.; ko bi jih po 2kratnem opominjanju ne bilo v zbor, zgubili bi svoj mandat in bi se v isti volilni dobi ne smeli več voliti. Nasvetovalci obširno dokazuje potrebo te spremembe in predlaga naj se izroči njegov nasvet odboru za srenjske zadeve. Obvelja.

4. Poročilo o razdelovanju spašnikov daje povod dolgemu besedovanju, kterega se vdeležujejo poslanci Kromer, Kaltenegger, Costa, Pintar, poročevalec dr. Toman in deželni predsednik. Kromer in Kaltenegger trdita, da taka postava ne spada v delokrog deželnega, ampak državnega zbora. Deželni predsednik ju zavrne, da je po vladnem mnenju to deželna zadeva k deželnemu gospodarstvu spadajoča. Z malimi spremembami se sprejme postava tudi v 3. branji. Apfaltrern tirja slovenski postavi nemško prestavo. Dr. Toman je proti temu, čes da se je že toliko nemških postav brez slovenske prestave dalo. Če si pa hočejo na privatni poti prestavo preskrbeti, ne bo ugovarjal. Z 18 proti 10 glasovi pade Apfaltrernov nasvet.

Prihodnja seja v ponedeljek. Na dnevnem redu stoji med drugimi novomeška volitev.

10. seja deželnega zbora štirškega 12. sept.

Prvi predmet dnevnega reda je podpiranje Brandstätterovega nasveta, naj se napravi še v tekočem zasedanju deželna postava, ktera naj odpravi zapreke, ki so dozdaj overala, da se niso mogle ustanovljati večje srenje. Nasvetovalci poudarja potrebo večih srenj po deželi, ktere bi mogle uspešno delati. Ker se iz gizdavosti ali drugih malenčnih nagibov mnogo srenjskih odbornikov ustavlja takim srenjam, naj bi se dala deželnim in okrajnim zastopom pravica, da bi smeli menjšje srenje, ki so same zase brez vrednosti, združiti v eno večjo. Srenjam samim to združevanje pripuščati ne gre, ker ne bodo iz raznih vzrokov nikdar prišle do združenja. Nasvet se izroči odboru za srenjske in okrajne zadeve.

Posl. Lipold poroča v imenu finančnega odbora o nekterih odstavkih deželnega računa, in sicer o poglavji: potreščine za poduk. Šola za podkovanje prizadeva 6672 gld. stroškov in ima 3950 glo. dohodkov. Posestvo

za gospodarske vaje ima 947 gld. stroškov, nobenega dohodka. Kmetijska šola potrebuje 11.430 gld. stroškov in daje 1600 dohodkov. Vsi odstavki se brez ugovora potrdé.

Dr. Altman poroča o stroških za deželno zastopništvo in uprave. Deželni zastop prizadeva 19.276 gld. stroškov; za deželno upravo se izdaja 132.102 gld., dohaja iz uprave pa 2640 gld.

Syz poroča o nasvetu, naj se ustanovi na tehnični viši šoli stolica za mehanično tehnologijo in popularen nauk o strojih (mašinah).

Po kratkem besedovanju se dovoli za to stolico za vsako leto 400 gld. in za prve priprave 1000 gld.

Mestni srenji Knittenfeld se dovoli po dolgem besedovanju z malo večino, da se sme ločiti od 14 ž njo združenih občin, ktere se bodo vsaka sama zase ustanovile.

Dvorni svetnik Tunner poroča o spregledu delavnosti visoke šole tehnične in više realke. Deželni zbor veselo pozdravlja napredek teh šol in odobrava vse, kar je v tej zadevi odločil deželni odbor, kteremu se daje ob enem pravica, da sme med šole po deželi razdeliti vse knjige, kar jih ne potrebuje knjižnica na Ivanišči.

Pri deželnih šolah se bodo za zdaj še dajala šolska darila.

Kupčijski oddelek više realke se bo razpustil, zato pa dalo kupčijski in obrtnijski akademiji v Gradu 3000 gld. letne podpore. Zato pa bo morala akademija brezplačno sprejemati nekoliko učencev, kterim bo obiskovanje dovolil deželni odbor.

Za porobji se volita baron Boul in Sessler. Na mesto dr. Razlaga se voli v obdobju za računsko sporočilo poslanec Lipold, ki je izmed Slovencev edini nazoč. Prihodnja seja v ponedelek. Na dnevnem redu stoje poročila finančnega, peticijskega in odbora za Pfeiferjev nasvet glede prodaje drž. posestva Eisenerz in sporočilo odbora glede vinske šole v Mariboru.

7. seja deželnega zbora koroškega.

Predsednik bere prošnjo društva v podporo ubožnim pravnikom na vseučilišču dunajskem, naj bi mu deželni odbor dovolil nekoliko denarne pomoči; nasvet poslanca Puchera s 4 tovariši, naj bi se deželni odbor obrnil do južne železnice s prošnjo, da bi se po koroški črti po dvakrat na dan vozilo; najni nasvet posl. Weindorferja, naj bi se odsilhal vsem srenjam koroškim brezplačno pošiljali stenografični sejni zapisniki. Nasvetovalec podpira svoj nasvet češ da se je že mnogokrat tožilo, da se dežela ne priga za delanje svojega deželnega zastopa, da se temu more le v okoli priga za poduku in razjasnevanja, da so v to najbolj pripravi stenografični zapisniki, ker najnatančneje opisujejo zbor in da bi stroški tega dopošiljevanja za vseh 224 koroških srenj ne iznašali več nego 200 gld. Nasvet se brez besedovanja potrdi.

Poslanec Herbert podpira svoj nasvet, da bi se zboljšala cestna zveza med lavantinsko dolino in Rudolfovo železnico dokazuje, kako malo dotike ima ta dolina z svetno prometno, ceste so slabe in vozniva torej draga. Že leta 1850 se je prisolilo prometov, a zastoj; prošnje so se ponovile, ko se je dovolila Rudolfova železnica. Na Dunaji so zopet rekli, da za leto 1868 ne more biti nič, morebiti pa za leto 1869. Ko bi še deželni odbor podpiral Lavantnice, dalo bi se prej kaj doseči. Nasvet se izroči odboru za stavbe in ceste.

Gironcoli poroča v imenu finančnega odbora, in se potrdi neka pogodba s celovskim mestom in prodaja nekterih deželnih posestev. Zarad stanovanja, v kterem se nahaja glavna vojaška straža, naj se dež. odbor pogoja z državnim vojnim ministerstvom, da glavno stražo razpusti, stanovanje pa naj bi se potem prodalo; ko bi pa to pogajanje ne izdalo, naj se dalje pravda, da se varuje deželno premoženje.

Po kratkem besedovanju obveljajo z večino vsi odborovi nasveti tudi zadnji, naj se dene za prodana posestva skupljeni denar v domestikalni zaklad.

Ebner poroča tudi v imenu finančnega odbora o proračunu za ustanove in zavode in nasvetuje nekatere premembe dosedanjih računov. Za zastavnico se postavi v račun 3719 gld. 27 kr. stroškov, 4278 gld. dohodkov. Kheulova ustanova naj bi se tako podelevala, da bi stroški ne presegali dohodkov, v račun se torej stavi za oboje 475 gld.

Zaklad za invalide ima 45.965 gld. dohodkov in ravno toliko stroškov. V račun se nadalje postavijo enaki stroški in dohodki pri sledečih ustanovih in zavodih: Sirotinska ustanova 7138 gld., ustanova za bolnišnično kapelo in beneficije 7408 gld., za zidanje norišnične 1247 gld., za bolnike 47.843 gld. Pri tem odstavku se naroči deželnemu odboru, naj premisli in pretresa, ali bi ne bilo ustanovi za bolnike na korist, ko se napravila lastna lekarnica in naj o tem poroča pri priliki deželnemu zboru. Stroški za zdravlila namreč znašajo zdaj po 4000 gld. na leto. Zaklad za uboge in bolehave 5732 gld., poročniški zaklad 4283 gld., zaklad za nore 10.610 gld. H koncu nasvetuje finančni odbor, naj se naloži deželnemu odboru v prihodnje skrbeti, da deželni račun ne bo od leta do leta rastel, kjer pa bi bilo povečanja treba, naj to posebno naznani z nagibi vred. Vsi nasveti finančnega odbora se potrdé in se seja sklene ob 11¼ dopoldne. Prihodnja seja v saboto.

Kl. 5. seja deželnega zbora goriškega 10. sept.

se je začela ob 5¼ uri zvečer. — Ni poslanecv Dottorija in pl. Pretisa (zadnjega menda ne bo več) in knjezoškofa. Potrdi se zapisnik prejšnje seja. C. komisar povzame na to besedo: Čestitam si odgovoriti na interpelacijo, ki mi je bila podana po dr. Deperisu in tovariših v seji dne 3. sept. zastran govoric, ki so se storile po nekterih časnikih, da se je pogodila italijanska vlada z vodstvom Rudolfove železnice, da bi se namreč zagotovila železnična črta čez Potablo.

Visoko ministerstvo kupčijstva me je pooblastilo, naj tole naznamim: „Prizadevanje vlade, podpirati železnico, ki naj bi se delala čez Predel po Soški dolini s stransko črto proti Vidmu, se ni nikakor premenilo.“ Nadaljuje slovenski: Štejem si v čast odgovoriti na interpelacijo častitega gospoda poslanca dr. Tonklija in tovarišev njegovih, podano mi v seji od 25. avgusta zarad pridruženja nekterih občin politiskega okraja Gradiškega in Sežanskega k poglavarstvu Goriškemu:

Ker se vsled §. 10 ustave od 19. maja t. l. zadevajoče uravnavo politiskih upravnih oblastnij meje polit. okrajev z mejami sodnijskih okrajev križati ne smejo, ni bilo mogoče drugače, ko da so se poprejšnji politiski okraji celi in kakor so bili veliki, v nove sedanje politiske okraje združili.

Ko so se nove okrajne sodnije vsled ustave od 17. junija t. l. ustanovljale, ni imelo vis. ministerstvo pravosodja časa, da bi se bilo pogajalo zarad kakih prenardeb, kar se tiče razdelitve sodnijskih okrajev; vendar pa ni zoper to, da se zdaj, ko so okrajne sodnije že vpeljane v smislu §. 2, če treba, meje lahko prenardeb. Po tem takem bi bilo mogoče, da se v interpelaciji imenovane občine k polit. okraju Goriškemu, ob enem pa tudi h kteremu v ta okraj spadajočemu sodniškemu okraju pridružijo.

Ako razodene torej deželni zastop vladi kako željo v tem oziru, bode njena skrb, da se ta reč v obravnavo vzame, in da se vstreže koristi deležencev.

Deželni glavar naznani 3 peticije le lokalnega pomena; te se izročé po Deperisovem nasvetu cestnemu odseku, ki je svojo prvo nalogo že dovršil in naj bo zanaprej pretresal vse peticije, ki bi se utegnile še podati.

Prvi predmet dnevnega reda: vladin predlog zastran šolskega nadzorništva gre odseku vladinih predlogov v pretres.

Dr. Deperis bere v drugo in zadnje postavo, po kateri naj se razvrstijo in vzdržujejo nedržavne ceste, ki se odobri s Candussijevim pristavkom: „Da se izročé za skladavno cesto tudi tista, ki pelje z Ajela čez Kranj do poštne seste.“

Grof Straslodo bere sporočila finančnega odseka o preudarkih Werdenberskega, Codellijevega in gospinskega zaloga za l. 1868, ki se vsi brez opazek odobrijo.

Dr. Deperis bere sporočilo dež. odbora o kmetijski šoli, ki se ima ustanoviti v Gorici. Iz tega sporočila se posnema, da deželni odbor vsled dotičnega zborovega sklepa v predzadnji seji je bil razpisal službo za vodjo in dva pomočnika kmetijske šole, da se jih je pa prav malo oglasilo za zadnji dve službi, še menj pa za prvo.

Med temi, kar jih je prosilo, sta vendar dva zmožna aspiranta za službi pomočnikov, nobeden pa za vodečega učitelja.

Zarad tega je odbor po privatni poti popraševal in iskal, da bi kacega našel, prepričal se je pa, da če se dotična plača ne povekša, ne bo moč privabiti zmožnega učitelja.

Potem takem nasvetuje odbor, po dogovoru tudi s tukajšnim c. kr. kmetijskim društvom:

1. Naj se povekša plača vodečega učitelja za kmetijsko šolo v Gorici na 1500 gld.
2. Ako bi se pa ne moglo pri vsem tem dobrega učitelja dobiti, naj se pooblasti dež. odbor, da se pogaja privatno s kakim zvedenim učiteljem, kteremu sme tudi višo plačo obljubiti, da se le ne preseže 2000 gld.
3. V prvem in drugem primerljeji bo smel dež. odbor določno imenovati učitelja in pomočnika, potem ko se poprej porazumi z deputacijo c. kr. kmet. društva.

Po nasvetu Černetovem bo pretresal te predloge odsek za posilno združenje županij.

Deželni odbor po sporočevalcu Dr. Deperisu predlaga ustanovno pismo patrijotičnega odbora za ranjence zadnje vojske, in nasvetuje, naj ga deželni zbor potrdi in prevzame oskrbovanje dotičnega kapitala, ki znaša 13.163 gl. 78 kr. — Se potrdi enoglasno.

Z obrestimi tega kapitala se bodo podpirali ranjeni vojaki zadnje vojske, in taki ki so vsled te vojske oboleli ali nezmožni postali, vdove in otroci vojakov, ki so pomrli v zadnji vojski ali pa vsled ran ali bolezni, ktere jim je ta vojska prizadela; pa tudi oslabilenci (invalidi) drugih vojsk in njihov udove in otroci.

Dr. Tonkli bere sporočilo dež. odbora na prošnje nekterih občin, da bi se razdružile od sedanjih županij in ustanovile kot samostalne občine. Poročilo se opira večidel na obširne razloge, zapopadene v poročilih prejšnjega dež. odbora zastran enakih prošinj in konča s predlogom, naj sklene vis. zbor: I. a) Dovolj se davkarskim občinam sv. Lucija, Modreja in Lom Tominski, da se ustanové skupaj v eno županijo: b) davkarskim občinam Dol-Otlica, Dol s sv. Mihielom, Kobiljaglava, Hruševica, Kobdil, Ivanigrad, Tomačevica, Suto, Volčjigrad, Podbrdo, Koritenca s Kalom, Cezsoča z Logom, Lokva, Lipa in Kostanjevica, da se ustanove vsaka za-se kot samostalna županija. — II. Se zavrnejo prošnje davkarskih občin Prvačina, Nemški Rut z Grantom in Salež s Samotorco in Brišči, da bi se odločile od sedanjih županij. (Konec prih.)

Dopisi.

Iz Ljubljane, 12. septembra. A. [Izv. dop.] (Sokolska pravda; iz deželnega zbora.) Po „N. f. Presse“ naznanjajo tukajšnji nemški listi, da je najviša sodnija potrdila razsodbo graške nadsodnije v znani pravdu Sokolcev, ter pristavlja po nekako čudno novico, da se je celo zagovorniku g. dr. Razlagu naložila zarad porednosti (!) kazen 25. goldinarjev. Vsa ta novica zdi se nam nekaj neverjetna, zato je hočemo počakati, da dobimo zanesljivejšo vesti iz oficijelnega vira, kar gotovo ne bo dolgo trajalo, ako je kaj resnice na tem, kar pišejo nemški listi.

Hudo zadel je zopet naše nemškutarje zadnji sklep deželnega zbora, ko se je namreč zavrgel predlog barona Apfaltrerna-a, da se prestavi postava zarad razdelitve pašnikov tudi v nemški jezik. Gospodarski odsek je namreč predložil načrt postave le v slovenskem jeziku. Prav dobro je omenil g. dr. Toman da je zoper oficijelno predstavljanje, ker se je že mnogo postav sklenilo v nemškem jeziku, a se niso prestavljale na slovensko. Slovenski jezik se razume po vsej deželi, nič pa nima zoper to če se privatno oskrbi nemška prestava. G. Kromer je zopet nekaj kričal o ravnopravnosti, kar je jako

smešno, če se pomisli kako so on in njegovi pajdaži varovali ravnopravnost. Ali je morebiti to ravnopravnost, da bi se vsaka črha predstavljala na nemško, iz nemškega na slovensko pa če je le mogoče naj raji nič. Oj tički saj vas poznamo!

Iz gorenjega Kranjskega. X. 9. sept. [Izv. dop.] V Vašem listu ste že večkrat karakterizovali kranjsko nemštvo, ki prav za prav (to se ve razen Kočevarjev) ni nemško, temuč neka čudna mešanica ljudi, ki so ali od severa ali od vzhoda k nam prišli po slavno znani „nemški misiji“, ktera se nam ne zdi tolikanj kulturna, kakor bolj neko vsiljevanje in arogantna preglasnost, s katero nam hote gospodariti, kakor tudi mešanica iz tistih, za časom ostalih, filisterskih zapečnikarjev, ki se starega držé, birokracijo in staro policijo molijo, in vse za neumno imajo kar ne gode po njihovi tuji piščalki. Da ta policijska stranka, kateri je glasilo ljubljanski Tagblatt, na slabih nogah stoji, to menda sama najbolj spozná, kajti manjka jej podloge, manjka jej ljudstva. In smešno je če se organ te stranke, da bi to slabost cele stranke (ki skoro imena stranke ne zasluži) malo zakril, izgovarja in pravi: da je naše ljudstvo „leichtbeweglich“ in da za tega delj hodi z nami. Sve-tujemo Dežmanu in kranjskim Nemcem (?) naj, ker se je ljudstvo tako lehko da pregovoriti, oni poskušajo po svoje delati zoper naše principe. Pač čudnega bi se jim kaj primerilo. Vzbujanje ljudstva in delo v tem smislu od strani vsacega posameznega izmed nas, bode, ako energično hočemo v kratkem času popolnoma neškodljivo storilo to stranko starokopitnikov, birokratov in policieljubov. Najbolj jih pa bode spodkopala šola.

Ker sem omenil šolo, naj vam tu iz nemškoslavnega Tržiča prigodbo povem. Dobil sem od tam te dni letno šolsko sporočilo in jako me je veselilo, da sem od spredaj našel 5 strani obširen prav praktičen spis: „šola, stariši in učitelji“. Tako je prav; poduka o šoli je treba vsim našim starišem, tedaj tudi tržiškim. Naj se naši ljudje uče šolo in njeno korist spoznavati, naj se naša mladina uči brati, vse drugo pride potem, tako sem si mislil. Vesel sem bil posebno, da sem na prvi strani bral: „založila srenja tržiška“. Tedaj tudi v Tržiči so srenjski možje pametni postali, dobro! — Ali motil sem se. Nekaj dni potem sem namreč slišal, da prva stran laže, kajti občinsko predstojništvo, ki je gotovo moralo dovoliti, da se zapiše njemu založništvo, ni hotelo plačati ubozega deficitu za tiskovne stroške, ubozega pravim: 5 gl. 20 kr. Zakaj ne? Zato ker je sporočilo slovensko in ne nemško. Število učencev in učenk je 406. Med temi morda jih komaj 20 nemški za silo zna, in med stariši je enaka razmera. Pa ti modri mestni očetje tirjajo nemško! — Pa še drugi vzrok je, da tržiške srenje očetje niso hoteli 5 gl. zmoči. Zato namreč ker so imena učencev in učenk s slovenskim pravopisom pisana. V svoji modrosti so skrbni tržiški očetje ugenili, da je to škodljivo ker prej ali pozneje zaradi slovensko pisanega imena kdo njihovih otrok ne bi mogel „jerbati“. Jaz sicer ne vem koliko bogatih stricjev imajo ti Tržičanje v daljni zlatobogati deželi Indiji, čudim se pa, da je Dežmanov Tagblatt tudi pogrel to ostroumno dokazilo, zakaj se naša slovenska imena ne smejo po naše pravopisno pisati, ko vendar ves naš svet vé, da se je Dežman že tudi različno pisal in mora toraj poznati jalovosti taci argumentaciji. Ako ta list naposled pristavlja, da je tržiško občinsko predstojništvo s tem dalo: „dober uk, ktereга naj si tudi drugod kapljanje po deželi, učitelji, da celo (!) c. k. uradniki do srca jemljó!“ kličejo mi vsem učiteljem, ki se zvesto držé našega domačega jezika, in v tem slučaju vrlim tržiškim učiteljem: živeli! Slovenstvo in slovanstvo, za ktereга blagor taki učitelji, ki se domačega držé, delajo, bode ostalo in cvelo, če Bog dade in sreča junaška, starokopitnikov in zagriznenih odpadnikov pa bo zmanjkalo kmalu!

Ravnopravnost na papirji in v dejánji.

II.

Pred nami leži izviren uraden spis, pravi „Prachtexemplar“, da bi si ga ne bili mogli boljšega zmisлити, ko bi si bili hoteli sami dokazov delati, kako je z ravnopravnostjo v dejánji, ko bi nam trebalo orožja proti uradnemu nemškovanju. Ker se je to uradno dete prekasno rodilo, da bi bilo prišlo k razstavljanju v Moskvo in Pariz, kjer bi bilo gotovo „zasluženo nagrado“ dobilo sedajnosti in prihodnosti v „eksempel“, priobčujemo ga tu, da ga ohranimo zgodovini slovenskega trpljenja. Pristaviti mu moramo le, da je od besede tak „dekret“ bil poslan tudi srenjskemu odboru v Janževrhu in pri sv. Primožu na slovenskem Štírskem. Izvirnik, ktereга imamo v rokah, bil je tudi že na Dunaji, kamor ga je bil „dekretovani“ župan poslal enemu naših slavnihih poslancev iz Kranjske, da bi ta na njegovi podlagi interpe-loval slavno ministerstvo in pravice tirjal žaljeni ravnopravnosti in znanemu §. 19. Izvirnik pa je brez interpelacije in pravice priromal iz Dunaja nazaj češ, naj si župani sami iščejo pravice in delajo pritožbe.

Nemškemu izvirniku smo pridali slovensko prestavo, da zanimivi „dekret“ ne ostane brez koristi za one, ki so dozdej še zadovoljni z jezikom, ktereга so se pri materi naučili. Glasi se tako-le:

Zalil 716 P.

St. 716 P.

An
die Gemeindevorsteherung

Srenjskemu predstojništvu pri

St. Anton

Sv. Antonu.

In Erledigung der Einlage ddo. 3. Mai 1868 wegen der ämtlichen Correspondenz und Erledigungen in slovenischer Sprache wird der Gemeindevorsteherung bedeutet, dass es nicht erst einer Bewilligung bedarf, dass Slaven in slovenischer Sprache Einlagen verfassen und dem Amte vorlegen können, da die Gleichberechtigung der

V odgovor na vlogo 3. maja 1868 zaradi uradnega dopisovanja in reševanja v slovenskem jeziku se srenjskemu predstojništvu naznanja, da ni še le treba posebnega dovoljenja k temu, da bi smeli Slovani v slovenskem jeziku vloge spisovati in uradnji podajati, ker je postavno izrečeno, da je slovenski jezik z dru-

slovenischen Sprache mit den anderen in Aut, Schule und Kirche gesetzlich ausgesprochen ist, nur wurde noch nicht bestimmt, nach welcher Sprachform die Einlagen und hiernach die ämtlichen Erledigungen zu erfolgen haben, nämlich ob in kroatischer-kraimerischer oder südslavischen Terminologie, nachdem insbesondere die slovenische sich zu einer allgemeinen Schriftsprache noch nicht ausgebildet hat, und dem Amte, der Schule, nicht zugemuthet werden kann, die Worterfindungen und Begriffsbezeichnungen jedes einzelnen Slaven zu kennen; übrigen liegen mehrfache Bitten und Aeusserungen von sämmtlichen Gemeinden dieses Bezirkes vor, worin dieselben ausdrücklich erklärten, dass die Gesetzesblätter ihnen nicht in slovenischer sondern in deutscher Sprache zugesendet werden sollen.

Was übrigens die Behauptung in der genannten Einlage betrifft, dass in jedem Hause dieser Gemeinden Jemand slovenisch, nicht aber deutsch lesen kann, so widerspricht dem schon der Umstand, dass von den unterzeichneten Gemeindevertretern mehr als die Hälfte nicht lesen und schreiben kann, und zwei Unterschriften sogar augenfällig nicht von der bezeichneten Person herrühren.

K. k. Bezirksamt Mahrenberg, am 10. Mai 1868.

Nord m. p.

zimi jeziki v uradu, šoli in cerkvi ravnopraven. Samo toliko da ni še določeno, v kateri „jezikovi obliki“ se naj izdelujejo vloge in nanje uradna rešila, namreč ali naj se izdelujejo v hrvaški-krajski ali južnoslovenski terminologiji, zlasti ker se še slovenščina ni razvila do splošnega pismenega jezika in se ne more od urad-nije ali šole pričakovati, da bi vedela, kako si vsak Slovan svoje besede izmišlja in misli izrekuje. Razen tega hrani urad večkratne prošnje in pisma vseh srenj tega okraja, v kterih srenje naravnost izrekajo, naj se jim pošiljajo postavni listi (zakoniki) ne v slovenskem, ampak v nemškem jeziku.

Če se pa sicer v imenovani vlogi trdi, da zna v vsaki hiši podpisanih srenj vsaj eden slovenski, ne pa nemški brati, ugovarja temu že to, da izmed podpisanih srenjskih predstojnikov več kakor polovica ne zna niti brati niti pisati, in da dvojce podpisov ne izhaja od tistih oseb, kateri ste podpisani.

C. kr. okrajni urad Maribreg 10. maja 1868.

Nord l. r.

Politični razgled.

O deželnem zboru kranjskem pravi „Primorec“: „Česar pri narodni stranki zelo pogrešamo, to je, da je popustila nekdanjo pot državne in sploh slovanske politike v Avstriji ter je ubežala v tesne kranjske meje. — Mi ne moremo verovati, da ne bi imeli deželni zbori pravice in dolžnosti svoje menitve, svojega prepričanja o državni politiki javno izrekati, ker so zastopniki celih dežel in v ustavni državi morajo dežele vendar imeti pravico vladi razodevati, ali so zadovoljne z njeno politiko, ali ne. Ne vemo kaj je vzrok, da je poprej tako pogumne narodnjake zgrabil tak strah, odobravati vendar nikakor ne moremo njihovega vedenja, ker se ne moremo ozirati na kratko trajajoče koristi kranjske dežele, ampak le na blagost vse države in v njej živečih slovenskih bratov.“ Ali kaj pomaga, če kateri slovenskih listov kaj poštenega piše, poslanci vsaj prvoposlanci pravijo, da slovenskih pa tudi slovanskih časnikov sploh iz principa ne boro; saj nam je eden izmed njih to sam pravil.

Ko bi se smeli biblično izraziti, rekli bi da je v ministerskih krogih škripanje z zobmi zaradi cesarjevega potovanja v Galicijo. Brez ministerskega sveta potuje cesar med svoje državljane, a ministri so to še le zvedeli, ko je bilo že sklenjeno. To je pač strašno, da se hoče cesar sam prepričati, kako in kaj in ministri so odgovorni. — Mogočna dvorna in stranka galiških plemenitašev je potovanje vzročila (da bi le ne dela svobodna era teh strank v kazensko preiskavo), slednja stranka je tudi razglasila svoj program, ki se pa kar se more dozdej soditi ne loči mnogo od onega, čegar točke smo slednjič priobčili.

Kakor se poroča dunajskim časnikom je izrekel c. kr. namestnik na Českim, da se bo mestni zastop v Pragi tekoj razpusil, ko bi izrekel, da se sklada s politiko českih narodnih poslancev. Sicer pa je svoboda v Avstriji doma. Prazno je, kar pišejo dunajski časniki o razdvoju med Čehi.

Českim listom so brzovlaki prepovedani, samo zato, da bi ne mogla svobodna policija zamuditi konfiskacije. Res pa nam skoraj ne pride česki list ki bi ne pravil, da je bila „včerajšnja številka“ pograbljena.

Hrvaški deželni zbor se je 12. t. m. sešel. Obširen dopis imamo pripravljen za prihodnjic. — Iz Zagreba se piše „Zuk.“: Še le potem, ko bodo v eno celoto združene vse dežele, kjer Slovenci prebivajo, še le potem jim bo mogoče vspešno se bojevati proti pretečim nalivom nemškega in italijanskega življa, ktera bi rada slovenski narod do celega pogubila.

Deželni zbor dalmatinski v Zadru ne more več sklepati. Slovanska menjšina, ki je s povzdignjenimi rokami prosila, naj bi se stranki porazumeli in se dalo v šolah Slovanom nekoliko pravice, zapustila je zaradi pristranskega vedenja predsednikovega zbornico, da bi rešila — svojo čast. Da čast, ko bi bilo vsem poslancem na svetu za pravo čast!

Pri Kotoru v Dalmaciji se bo sešel slovanski tabor, da bo sijajno razkril tirjatve slovanskega dalmatinskega prebivalstva; posebno bo zahteval obrambe svojim narodnim poslancem.

V Pešti se bo napravil severno-amerikanski vice-konsulat. „Rudeče v roke, bukve“ za delegacije so že v delu.

Ko bi se primerila vojska med Prusijo in Francijo, je obljubila Španjska 30.000 vojakov za posado v Rim. Španjski pač ni za nekoliko vojakov, vesela je če nezadovoljnije iz dežele spravi.

Italijanski listi poročajo o Garibaldijevem pismu, v kterem naznanja svojim volilec, zakaj je svoj mandat kot ljudski zastopnik položil, bolehnost mu ni dopuščala obiskavati zbor; pripravljau pa je svoje življenje žrtvovati, ko bi mogel s tem deželi pomagati v sedanjih stiskah.

Dunajska borza od 14. septembra.

5% metalike 57 fl. 70 kr.	Kreditne akcije 208 fl. 80 kr.
5% metalike z obresti v maju in nov. 57 fl. 90	London 115 fl. 55 kr.
5% narod. posojilo 66 fl. 80 kr.	Srebro 113 fl. 15 kr.
1860 drž. posojilo 82 fl. 70 kr.	Cekini 5 fl. 55 kr.
Akcije narod. banke 716 fl. — kr.	